

»Bosna franciscana«, časopis Franjevačke teologije, Sarajevo, XVII, 30, 2009, 343 str.

Trideseti broj časopisa »Bosna franciscana«, koji izlazi već sedamnaest godina (glavni i odgovorni urednik Marko Karamatić), sastoji se od sljedećih rubrika: *Rasprave i članci*, *Pogledi*, *Iz pisane zaostavštine*, *Povodi*, *Sučeljavanja*, *Dokumenti*, *Ocjene i prikazi*, *Autori u ovom broju*, *Kazalo*. Poseban dodatak ovom broju časopisa jest *Bibliografija »Bosne franciscane« 1993–2009* autorice Anite Konjicija.

Rubrika *Rasprave i članci* donosi članke: Jadranke Brnčić, *Priča o (ra)stvaranju*; Ivana Majića, *Biblijski tekst kao popularni intertekst (na primjeru tekstova bosanskih franjevac)*; Tomislava Žigmanova, *Andrićeve filozofijsko-etičke univerzalije (fragmenti)*; Ladislava Tadića, *Ivan Supek, odgajatelj za humanizam. Prilog književnoj karakterologiji*; Zorana M. Jovanovića, *Prilog istoriji Franjevačkog reda u Beogradu ili o franjevačkom samostanu do 1521. godine*; Ivana Pederina, *Vicenzo Dandolo – reformator crkvenih prilika u Napoleonovoj Dalmaciji (1806–1809)*; Marijana Sivrića, *Rod Dobretinić – Latinica (Latinčić), trgovci i srebrenički knezovi. Darovatelji franjevačkih samostana i crkava u Bosni*; Mile Jukića, *»Nestala« sela i zaseoci u okolini Kreševa 1765–1945*. O prisutnosti filozofijsko-etičkih ideja u Andrićevoj književnom opusu govori članak T. Žigmanova *Andrićeve filozofijsko-etičke univerzalije (fragmenti)*. U djelima Ive Andrića pronalazi Žigmanov obriše stoicizma, kršćanstva te egzistencijalizma. Autor članka navodi kako »[...] on, gradeći svoje književne tvorevine, gdjekad rabi sadržaje iz različitih filozofskih učenja koji su postali dijelom njegove osebuje slike svijeta koju je transponirao u književnim djelima«. Iz članka I. Pederina *Vicenzo Dandolo – reformator crkvenih prilika u Napoleonovoj Dalmaciji (1806–1809)* doznajemo do kojih je promjena došlo kada je Napoleon upravu Dalmacije povjerio Talijanu Vicenzu Dandolu imenovavši ga generalnim providurom za Dalmaciju i Albaniju. Za Dandola je Crkva bila: »[...] kulturna ustanova iz koje je trebalo niknuti suvremeno školstvo, a k tome i temelj javnog morala«. Crkva, koja je zbog Mamontovog militarizma bila protiv nove vlasti, poticala je ustanke protiv Francuza u Dalmaciji. U ovaj članak uključena su i dva pitanja: pitanje odvajanja Crkve od države i klerikalizma te pitanje prvenstva pape. U članku *Ivan Supek, odgajatelj za humanizam. Prilog književnoj karakterologiji* L. Tadić daje pregled književnog rada Ivana Supeka koji je »da bi ostvario svoju literarno-humanističku viziju, uobličenu u dramama i romanima, [...] posezao za konkretnim ličnostima koje su u jednom času povijesti, dakle u konkretnom vremenu i prostoru, u bitnome utjelovljavale, pronosile, oživotvorivale i simbolizirale one ideje što ih je već sadržavao njegov filozofskohumanistički registar [...]«. Supeku su tako poticaj bili Janus Pannonius, Marcus Antonius de Dominis i Miroslav Krleža. Tadić iznosi tezu i pokazuje kako je temelj književnog djela Ivana Supeka ideja humanizma te da se Supek u svojim književnim djelima odlučio za pomicanje granica slobode u danim okolnostima.

U rubrici *Pogledi* zastupljena su četiri članka: Mano Singham, *Kopernikanski mitovi*; Dunja Melčić, *Jugoslavizam poslije Jugoslavije*; Esad Bajtal, *Politika*

– *kultura uljuđenog življenja ili demagogija samozavaravanja*; Ivo Anđelić, *Ni na svom ni na tuđem*. Članak M. Singhama *Kopernikanski mitovi* s engleskog je na hrvatski jezik preveo Josip Brana, koji je također napisao uvodnu bilješku i završnu primjedbu. Autor u članku iznosi mitove koji su vezani uz Kopernikovu revoluciju. Započinje s mitom kako je heliocentrični model bio osporavan iz razloga što je degradirao čovjekovo dostojanstvo te maknuo Zemlju s privilegiranog položaja u središtu kozmosa. Međutim, istina je da su antički i kršćanski učenjaci smatrali kako je središte najlošiji dio kozmosa. Reakcija Rimokatoličke crkve na heliocentrični model također se u stvarnosti razlikuje od one mitološke. Naime, prve negativne reakcije dolaze od strane protestantskih grupa i učenjačkih krugova koji su se bavili astronomijom i fizikom. Na kraju zaključuje kako »priča o kopernikanskoj revoluciji pokazuje da aktualna povijest znanosti često nalikuje začahurenim verzijama koje se uče po školama ili se pojavljuju u udžbenicima i popularnim medijima«. E. Bajtal u svom članku *Politika – kultura uljuđenog življenja ili demagogija samozavaravanja* kroz vizuru svog iskustva odmicanja od političke i društvene realnosti Bosne i Hercegovine pokazuje sve apsurdne koji upravljaju njenim političkim životom. Članak se tako sastoji od tri priče kroz koje autor razotkriva odmaknutost bosansko-hercegovačke, ali ne samo njene, političke stvarnosti od političkih i društvenih standarda Europe.

Rubrika *Iz pisane zaostavštine* sadrži tri teksta Vitomira Lukića: *Hrvatstvo (po Krleži)*, *Guča Gora* te *Sedam stoljeća franjevačke sadašnjosti*. U prvom tekstu autor ukratko iznosi Krležin stav o hrvatstvu, koji iščitava iz Krležinih djela kao i iz njegova privatnog života. Lukić tako iznosi svoju tezu kako »u polemičkoj dijaloziji Krleža je po pravilu, dakle po poziciji Hrvat, a inače je dramskim opusom i romanima, kao što znamo: protiv hrvatske buržoazije [...]«.

U rubrici *Povodi* objavljeni su članci Mirka Marjanovića, *Hrvatska književnost u Bosne i Hercegovine u 100 knjiga*; Dubravka Lovrenovića, *Bosanski Jeremija u novom izdanju. Uz reprint izdanja Kratke povjesti kralja bosanskih (Dubrovnik, 1884, 1886, 1887) fra Antuna Kneževića* i Marka Semrena, *Življenje Franjine karizme u Bosni. Uz proslavu 800. obljetnice franjevačke karizme 1209–2009*. Iz članka M. Marjanovića saznajemo kako je izdavački projekt *Hrvatska književnost Bosne i Hercegovine u 100 knjiga* Matice hrvatske u Sarajevu imao svoje začetke u tromjesečniku za umjetnost i znanost »Hrvatska misao« broj 5 iz 1997. godine. Realizacija ovog projekta trajat će više godina, a »dosadašnji priređivači tiskanih knjiga su uvaženi književni povjesničari, jezikoslovci, književni teoretičari i kritičari: prof. dr. Marko Dragić, prof. dr. Ivo Pranjković, prof. dr. Šimun Musa, prof. dr. Miloš Okuka, prof. dr. Rajko Glibo, Branimir Donat, prof. dr. Josip Baotić, prof. dr. Enver Kazaz, Mile Stojić, Ivan Lovrenović«. Edicija *Hrvatska književnost Bosne i Hercegovine u 100 knjiga* predstavlja dugoročan izdavački projekt, u kojem je Ivo Andrić dobio najveći broj knjiga, sveukupno četiri.

Dio časopisa naslovljen *Sučeljavanja* sadrži tekst Esada Kurtovića, *Podaci o Deževicama iz 1403. godine (povodom rada M. Jukića, Rudarstvo i rudarski topoinimi u Deževicama kod Kreševa, Bosna franciscana 27, Sarajevo 2007, 131–176)*. Zadatak spomenutog teksta jest pokazati nepravilnu upotrebu izvora i literature Mi-

le Jukića u njegovu članku *Rudarstvo i rudarski toponimi u Deževicama kod Kreševa*. E. Kurtović navodi kako je »[...] Jukićev pristup [...] očiti rezultat nedovoljnog školskog poznavanja tematike koja se iščitava i metodologije [...]«. Zaključuje kako postoji niz neriješenih pitanja vezanih uz prošlost Deževica te kako spomenute primjedbe mogu biti poticaj za detaljniju raspravu.

Rubrika *Dokumenti* donosi tekstove Ante Popovića, *Biblija i moral prema dokumentu Papinske biblijske komisije* i Nevena Šimca, *Inicijativa kršćana za Europu (IXE). Poziv upućen europskim građanima u povodu europskih izbora u lipnju 2009*. U svom tekstu N. Šimac, sa stajališta »Inicijative kršćana za Europu«, navodi velike izazove pred kojima se nalazi većina zemalja Europe, a oni su što prije primjenjivanje Lisabonskog ugovora, gradnja solidarnije Europe kako bi se odgovorilo globalizaciji ekonomije, gradnja Europe koja će više poštovati buduće naraštaje kako bi se odgovorilo klimatskim promjenama i gradnja plemenitije Europe kako bi se odgovorilo demografskom izazovu.

Iz dijela časopisa koji je naslovljen *Ocjene i prikazi* izdvojili smo ova tri prikaza. Darko Rubčić donosi prikaz knjige Ive Pranjkovića, *Franjevačko spisateljstvo na hrvatskom jeziku* (Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2008). U ovoj knjizi nalaze se tekstovi o jeziku fra Matije Divkovića, fra Stjepana Matijevića Solinjanića, fra Pavla Papića, fra Lovre Budimskog te fra Antuna Bacića. Značajno je napomenuti kako je na početku knjige autorov sintetički prilog *Franjevci Bosne Srebrene i hrvatski jezik*, nastao u sklopu projekta *Jezik u Bosni i Hercegovini* Instituta za jezik u Sarajevu i Instituta za istočnoeuropske i orijentalne studije u Oslu. Rubčić na kraju zaključuje kako ova knjiga »[...] čini jednu zaokruženu cjelinu i iznimno je vrijedan doprinos povijesti hrvatskog jezika, odnosno povijesti njegove standardizacije utemeljene na (novo)štokavskom narječju, u čemu su franjevci Bosne Srebrene odigrali presudnu ulogu«. Prikaz Roberta Sliškovića također se bavi knjigom Ive Pranjkovića. Riječ je o zbirci polemičkih tekstova naslovljenoj *Sučeljavanja. Polemički dueli oko hrvatskoga jezika i pravopisa* (Disput, Zagreb, 2008). Ova knjiga sadrži osamnaest tekstova koji su nastali i najvećim dijelom bili objavljeni između 1997. i 2007. godine. Knjiga ima i bibliografiju koja sadrži sve najvažnije jedinice iz područja hrvatskog pravopisa i jezika. Marinko Pejić donosi prikaz o *Međunarodnom znanstvenom skupu o hrvatskom književniku Antunu Branku Šimiću*. Povodom 110. obljetnice rođenja hrvatskog književnika A. B. Šimića u njegovu rodnom mjestu Drinovcima održan je međunarodni znanstveni skup o njegovu životu i djelu. Na skupu je predstavljen i Zbornik radova sa skupa koji je uredio Vlado Pandžić, a tiskalo izdavačko poduzeće Profil iz Zagreba. Ovaj broj časopisa »Bosna franciscana« donosi i niz aktualnih članaka iz područja kulture, povijesti, filozofije, religije te književnosti koji su zanimljivi kako čitateljima u Bosni i Hercegovini tako i čitateljima u Hrvatskoj.

Anita Konjicija, »Bosna franciscana«, Dodatak, Bibliografija 1993–2009, 214 str.

Dodatak časopisu »Bosna franciscana« jest *Bibliografija od 1993. do 2009.* autorice Anite Konjicija s njenim *Uvodom* i *Kronološkom tablicom časopisa*. Autorica napominje kako se »bibliografija [...] sastoji od šest cjelina: abecedno-autorskog popisa, popisa dokumenata, kronološkoga pregleda članaka unutar rubrika pojedinoga broja, autorskoga kazala, kazala priređivača, prevodilaca i ostalih, osobnog predmetnog i pojmovnog predmetnog kazala«. *Abecedno-autorski popis* sadrži popis 935 autora, naslove njihovih tekstova, godinu, volumen te broj časopisa u kojem su objavljeni, kao i stranice na kojima se tekst nalazi. *Popis dokumenata* sastoji se od kronološki popisanih dokumenata objavljenih u časopisu od prvog broja objavljenog 1993. godine pa sve do broja 26 iz 2007. godine. *Kronološki pregled članaka* donosi popis svih objavljenih tekstova s imenima autora i stranicama na kojima se tekst nalazi od početka izlaženja časopisa, dakle od prvoga broja iz 1993. godine zaključno s brojem 30 iz 2009. godine, sve ukupno 978 bibliografskih jedinica. Svakoj bibliografskoj jedinici unutar kronološkog pregleda članka dodan je redni broj koji nas u poglavljima *Kazalo autora*, *Kazalo priređivača*, *prevodilaca i ostalih* te *Osobno predmetno i pojmovno predmetno kazalo*, upućuje na tekstove objavljene unutar časopisa. U *Kazalu autora* pronalazimo 225 abecedno poredanih imena autora, a u *Kazalu priređivača, prevodilaca i ostalih* 31 abecedno poredano ime uz koje, kada je riječ o prijevodu, ujedno pronalazimo i podatak s kojeg jezika je određeni tekst preveden. *Osobno predmetno i pojmovno predmetno kazalo* sadrži 690 jedinica koje su također abecedno poredane. Uz pojedine jedinice, tamo gdje je to potrebno, navedene su podjedinice. Ova bibliografija Anite Konjicija jest po svojoj točnosti, sustavnosti i preglednosti vrlo koristan izvor informacija za sve one koji su u traganju za određenim tekstom, dokumentom ili autorom objavljenima u časopisu »Bosna franciscana« od 1993. do 2009. godine.

IVANA SKUHALA KARASMAN